

Działania RPO na rzecz osób w kryzysie bezdomności

Rzecznik Praw Obywatelskich od lat zajmuje się problematyką przeciwdziałania bezdomności.

Podkreśla, że osoby bezdomne to jedna z najsłabszych grup, stygmatyzowana przez swój status.

W Biurze RPO działa KOMISJA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA BEZDOMNOŚCI, która wypracowuje rozwiązania systemowe do wprowadzenia na szczeblu centralnym i lokalnym. Adam Bodnar wyraził przekonanie, że Karta do tego się przyczyni.

ok. 30 tys.

tytu wg oficjalnych danych jest w Polsce bezdomnych.

Organizacje pozarządowe uznają tę liczbę za niedoszacowaną.

"Bezdomność nie musi być stanem trwałym, to jedynie kryzys, z którego można wyjść.

Aby to stało się faktem, osoby w kryzysie potrzebują naszej pomocy. Samorząd jest w tym niezastąpiony. Żeby ułatwić mu działanie, powstała Karta Praw Osób doświadczających bezdomności."

- dr Adam Bodnar

Czym jest Karta Praw Osób doświadczających bezdomności?

Jest to dokument, który zawiera szereg zobowiązań organów władz publicznych do przestrzegania podstawowych praw osób dotkniętych kryzysem bezdomności. Został przygotowany przez Housing Rights Watch i European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA).

Co gwarantuje Karta:

1. najważniejszym prawem osoby w kryzysie bezdomności jest prawo do wyjścia z bezdomności;
2. prawo do godnego tymczasowego schronienia;
3. prawo dostępu do podstawowych, publicznie dostępnych, urządzeń sanitarnych: bieżącej wody, toalet;
4. prawo do korzystania z przestrzeni publicznej i swobodnego poruszania się w niej (np. chodniki, parki, transport i budynki publiczne) na takich samych warunkach, jakie odnoszą się do innych mieszkańców;
5. prawo do równego traktowania wszystkich ludzi, nie dyskryminując osób nie mających domu;
6. prawo do usług ratujących życie: pomocy społecznej, służby zdrowia, policji i straży pożarnej;
7. prawo do udziału w wyborach i związanego z tym wpisania do rejestru wyborców oraz otrzymania niezbędnych dokumentów;
8. prawo do ochrony danych osobowych, poprzez przetwarzanie danych osobowych wyłącznie za zgodą tych osób i jedynie w celu świadczenia usług na ich rzecz;
9. prawo do prywatności musi być szanowane i chronione w najszerszym możliwym zakresie;
10. uznajemy jednak, że niektóre osoby, nie mając innej możliwości, będą szukać wsparcia poprzez żebractwo czy zbieractwo wyrzuconej żywności, by przetrwać. Praktyki te same w sobie nie powinny być kryminalizowane, zabronione czy arbitralnie ograniczone do określonych obszarów.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Ogólnopolska Federacja
na rzecz Rozwiązywania
Problemu Bezdomności

Skuteczna pomoc w walce z kryzysem bezdomności

Karta Praw Osób
Doświadczających Bezdomności
- pytania i odpowiedzi

Dlaczego warto wprowadzić Kartę w Twojej gminie?

- najczęstsze pytania i odpowiedzi

1. Konstytucja RP gwarantuje wszystkim równe prawa i traktowanie. Po co więc Karta?

To prawda, Osoby doświadczające bezdomności mają takie same prawa jak każdy obywatel, ale w praktyce mają utrudnioną możliwość korzystania z tych praw. Karta, jako dobrowolna deklaracja społeczności lokalnej, służy uwrażliwieniu organów samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za przeciwdziałanie bezdomności na prawa, do których przestrzegania są zobowiązane na mocy Konstytucji, wiążących Polskę umów międzynarodowych oraz innych przepisów prawa.

► Art. 30 Konstytucji stanowi, iż przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

► Art. 32 ust. 1 Konstytucji proklamuje zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne.

Dlaczego Karta mówi tylko o prawach, a nie np. o obowiązkach? 2.

Władze publiczne mają służbę, za pomocą których są w stanie egzekwować obowiązki publiczne (np. podatkowe). Osoby w kryzysie bezdomności – nie. Nie mają więc jak egzekwować swoich praw. Co więc stanie się w sytuacji, gdy ich prawa są łamane, a uzyskanie pomocy prawnika czy innego specjalisty jest ze względu na sytuację życiową bardzo utrudnione?

► Z tego względu przyjęcie Karty przez społeczność lokalną jest bardzo ważne jako wyraz zobowiązania do poszanowania praw osób, które doświadczają bezdomności.

3. Na czym polega przyjęcie Karty Praw Osób Doświadczających Bezdomności?

W założeniu Karta Praw Osób Doświadczających Bezdomności powinna być przyjmowana na poziomie lokalnym. Nie wprowadza ona nowych przepisów, nie jest więc aktem prawa lokalnego.

► Stanowi deklarację gminy, że obowiązujące na jej terenie procedury (a także procedury organizacji działających na jej zlecenie) będą zgodne z zapisami Karty, której postanowienia znajdują swoje odzwierciedlenie w praktyce działalności pracowników samorządowych i podmiotów działających na ich zlecenie.

Jakie korzyści przyniesie przyjęcie Karty? 4.

Przyjęcie Karty, będące symbolem dążenia lokalnej społeczności do zagwarantowania najbardziej podstawowych praw osób doświadczających bezdomności, wpłynie na sposób postrzegania osób, które zmagają się z bezdomnością. W dalszej perspektywie przełoży się na respektowanie w większym stopniu praw należnych także tym osobom, jako obywatelom i członkom społeczności lokalnych.

► Podstawową zasadą Karty, sformułowaną w jej preambule, jest równe traktowanie wszystkich mieszkańców danej wspólnoty samorządowej, w tym również osób doświadczających bezdomności i umożliwienie im godnego korzystania z powszechnie dostępnych publicznych usług społecznych.

5. Czy istnieje międzynarodowy czy ogólnopolski program wdrożenia Karty? W jaki sposób dążyć do tego?

Karta jest otwartym projektem, z założenia elastycznym i adresowanym do społeczności lokalnych, nie ma więc określonej procedury jej implementacji ani na poziomie międzynarodowym ani na poziomie krajowym. Przyjęcie Karty ma stanowić narzędzie do otwarcia lokalnej dyskusji o zjawisku bezdomności i pomocy osobom doświadczającym negatywnych skutków tego zjawiska.

► Z tego względu HRW i FEANTSA zalecają włączanie lokalnych liderów, organizacji pozarządowych i samych zainteresowanych do promowania Karty jako mechanizmu przeciwdziałania bezdomności i jej skutkom.

Czy wdrożenie Karty pociąga za sobą określone wydatki? 6.

Karta jest dokumentem programowym, który sam w sobie nie wiąże się z żadnymi zobowiązaniami finansowymi na rzecz państwa bądź jakiegokolwiek organizacji społecznej. Prawa zapisane w Karcie są częścią obowiązującego porządku prawnego, a więc ich realizacja mieści się w ramach publicznych środków przewidzianych w budżetach administracji rządowej i samorządowej.

► Warto wiedzieć, iż już obecnie wydatki na przeciwdziałanie bezdomności mogą być wsparte środkami z funduszy unijnych, a w nowej perspektywie budżetowej UE planuje się istotne zwiększenie tego finansowania.

7. Czy przyjęcie Karty nie spowoduje zamknięcia istniejących placówek dla osób doświadczających bezdomności jako niespełniających jej wymogów?

Nie. Karta stanowi dokument programowy, który ma bardzo ogólny charakter i nie przewiduje sankcji za naruszenia, a więc nie ma bezpośredniego wpływu na funkcjonowanie istniejących placówek.

► Przyjęcie Karty oznacza jednak akceptację społeczności lokalnej dla jej postanowień, w tym pierwszego i najważniejszego prawa zawartego w Karcie, jakim jest prawo do wyjścia z bezdomności. Oznacza to konieczność priorytetowego traktowania programów mieszkaniowych pozwalających na możliwie samodzielne funkcjonowanie społeczne.

Dlaczego Rzecznik Praw Obywatelskich wydaje tę ulotkę? 8.

Rzecznik Praw Obywatelskich, którego ustawowym priorytetem jest ochrona praw jednostki, szczególnie uważa obdarza osoby w kryzysie bezdomności, których prawa są bardzo narażone na nadużycia.

Z tego powodu powołał Komisję Ekspertów ds. Przeciwdziałania Bezdomności przy RPO i promuje różne inicjatywy, których celem jest poprawa przestrzegania tych praw, a do których należy także Karta Praw Osób Doświadczających Bezdomności.

► Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich gorąco zachęca wszystkie organy administracji, samorządu terytorialnego, organizacje społeczne, polityczne i zawodowe, a także zainteresowane osoby do podejmowania wspólnych działań na rzecz wdrożenia tej Karty.